

Det Europæiske Økonomiske og Sociale Udvalgs Udtalelse om Forslag til Europa-Parlamentets og Rådets direktiv om ændring af Europa-Parlamentets og Rådets direktiv 2006/116/EF om beskyttelsestiden for ophavsret og visse beslægtede rettigheder

KOM(2008) 464 endelig — 2008/0157 (COD)

(2009/C 182/07)

Ordfører: **Panagiotis GKOFAS**

Rådet besluttede den 4. september 2008 under henvisning til EF-traktatens artikel 47, stk. 2, samt artikel 55 og 95 at anmode om Det Europæiske Økonomiske og Sociale Udvalgs udtalelse om:

»Forslag til Europa-Parlamentets og Rådets direktiv om ændring af Europa-Parlamentets og Rådets direktiv 2006/116/EF om beskyttelsestiden for ophavsret og visse beslægtede rettigheder«

KOM(2008) 464 endelig — 2008/0157 (COD).

Det forberedende arbejde henvistes til Den Faglige Sektion for Det Indre Marked, Produktion og Forbrug, som udpegede Panagiotis GKOFAS til ordfører. Sektionen vedtog sin udtalelse den 6. januar 2009.

Det Europæiske Økonomiske og Sociale Udvalg vedtog på sin 450. plenarforsamling den 14.-15. januar 2009, mødet den 14. januar, følgende udtalelse med 115 stemmer for, 3 imod og 15 hverken for eller imod:

1. Konklusioner og anbefalinger

1.1 EØSU beder om, at der i forbindelse med musikkompositioner indføres en ensartet ordning mellem medlemsstaterne om beskyttelse og harmonisering, der dækker bidrag fra forskellige skabende kunstnere, således at man undgår problemer med den grænseoverskridende distribution af royalties.

1.2 Udvalget appellerer i øvrigt om, at et værk bestående af en komposition med tekst betragtes som et enkeltværk, som dækkes af en beskyttelsesperiode på 70 år efter den sidste af ophavsmændenes død.

1.3 Medlemsstaterne tillader ofte kollektive rettighedshaverorganisationer, som der findes en lang række af og som adskiller sig fra hinanden alt efter ophavsrettighedernes genstand, således at brugerne er underkastet og skal betale til flere af disse, selv i forbindelse med et værk, som de har erhvervet som et komplet, uafhængigt og enestående værk, der er indspillet på et fonogram. Det er nødvendigt udtrykkeligt at forudse og angive, at værket, som er indspillet, således udgør et enkelt produkt, som er komplet og udelt, og at det behandles som sådan.

1.4 Med henblik på opkrævningen af rettighedshavernes royalties og af hensyn til disses beskyttelse bør der oprettes en enkelt instans til forvaltning af ophavsrettigheder, som ligeledes alene har ansvaret for at opkræve beløbene og for senere i påkommende tilfælde at holde disse beløb til rådighed for de øvrige instanser, der repræsenterer rettighedshaverne, hvad enten de allerede eksisterer eller oprettes senere, således at brugeren kan forhandle og indgå kontrakt med en enkelt part og ikke flere.

1.5 Udvalget foreslår, at beskyttelsestiden for indspillede optagelser af fremførelser udvides fra 50 til 85 år. For at styrke beskyttelsesindsatsen i forbindelse med anonyme udøvende kunstnere,

der i væsentligt omfang afstår udnyttelsesrettighederne til deres fonogrammer til gengæld for et »rimeligt vederlag« eller et fast beløb, bør der indføres en lovgivning ifølge hvilken pladeproducenterne hensætter mindst 20 % af de supplerende indtægter fra salget af disse fonogrammer i en reserve, som de kan beslutte at udnytte under den forlængede beskyttelsesperiode.

1.6 Udvalget foreslår, at der indføres en forpligtelse til at oprette et agentur for de udøvende kunstnere, navnlig »de mindre kendte«, idet de »store navne« altid er i stand til at forhandle med producenterne om den procentdel, de skal have af salget af fonogrammer.

1.7 Udvalget er af den opfattelse, at der skal indgås en skriftlig aftale mellem de udøvende kunstnere og de kollektive rettighedshaverorganisationer, der repræsenterer dem, for at sikre, at forvaltningen og inddrivelsen af rettighederne sker på lovlig vis. I mangel af en sådan aftale indgået med hver enkelt rettighedshaver, underskrevet af begge parter og behørigt dateret, vil disse organisationer ikke have beføjelse til at opkræve et beløb, uanset på hvilken måde det sker, på vegne af den rettighedshaver, som de ikke har nogen aftale med.

1.8 For at sikre en korrekt distribution af royalties skal disse organisationer drives uden lukrativt formål, og der skal være total gennemsigtighed i kvitteringer for opkrævning og udbetaling af vederlagene.

1.9 Udvalget frygter dog, at disse afgifter hidrørende fra sekundære indtægtskilder i for høj grad kan være for belastende for de personer, der skal betale disse beløb. Mere konkret bør det på EU-plan afklares og omsættes i hver medlemsstats lovgivning, hvad der menes med begrebet udsendelse til offentligheden via radio eller tv, som man absolut kan fortolke som den rimelige gengivelse og gendudsendelse via private kanaler af forudbetalte offentlige fremførelser.

1.10 Udvalget mener, at vederlaget skal være rimeligt for begge parter, dvs. både for dem, der skal modtage og betale vederlagene. Den uklarhed, der hersker vedrørende det vederlag, der er rimeligt i forbindelse med de udøvende kunstners overførsel af udlejningsrettigheder, bør elimineres. Det er uacceptabelt, at der ikke findes nogen samlet EU-lovgivning på dette punkt og at det overlades til hver stats lovgivende myndigheds skøn, som overdrager denne kompetence til selskaber, der er ansvarlige for opkrævning, og som ofte fastsætter tariffer, det ikke er muligt at kontrollere, og som ofte er urimelige.

1.11 Udvalget mener, at det bør præciseres klart og tydeligt, at »offentlig anvendelse« betyder anvendelse, under hvilken brugeren udnytter et værk med lukrativt formål, og som led i en erhvervsaktivitet, der kræver eller berettiger den pågældende anvendelse (af en lydoptagelse, billedoptagelse, eller en billed- og lydoptagelse af et værk).

1.12 Man kunne forestille sig mere specifikt at nævne, om værket er reproduceret eller udsendt via et udstyr eller via direkte kommunikation, via optiske diske eller magnetiske bølger (modtagere), hvor ansvaret for offentlig spredning (og udvælgelse) påhviler formidleren og ikke brugeren, og begrebet offentlig opførelse ikke er holdbart, i og med at det ikke er brugeren, der udnytter værket.

1.13 Dette at benytte medier kan ikke udgøre en første offentlig fremførelse, når retransmissionen sker på steder som restauranter, cafeer, busser, taxaer osv. Dette skal derfor være fritaget fra forpligtelsen til at betale royalties til de udøvende kunstners ophavsrettigheder. De royalties, der vedrører fonogrammer, er allerede betalt tidligere af de personer, der har retten til at formidle dem til offentligheden via tråd eller æteren. Dette at lytte til fonogrammer i radioen bør opfattes som borgerens private brug i hjemmet, på arbejdet, i en bus eller på en restaurant, for så vidt som han ikke samtidig kan befinde sig på to steder, og afgiften er blevet betalt til rette vedkommende af de radiostationer, som udgør de egentlige brugere.

1.14 Man bør også fritage de erhvervssektorer, i hvis aktivitet musikken eller billederne ikke har nogen betydning for produktionsprocessen. Angående de sektorer, hvor spredningen af musik eller billeder kun spiller en sekundær rolle i udøvelsen af erhvervsaktiviteten, bør de kun skulle betale et bestemt minimum, der naturligvis er aftalt ved forhandlinger mellem de kollektive rettighedshaverorganisationer og den ene instans, der forvalter ophavsrettighederne.

1.15 Udvalget mener, at det for at sikre, at de kollektive rettighedshaverorganisationer viderebetaler vederlagene til de udøvende kunstnere er nødvendigt at oprette et agentur, der i tilfælde af vanskeligheder, kan optræde som garantifond. Det drejer sig om at indføje en obligatorisk »use it or loose it«-klausul i pladekontrakter, der indgås mellem udøvende kunstnere og producenter samt følge »tavlen visket ren«-princippet i forbindelse med kontrakter i den forlængede periode efter de første 50 år.

1.16 Udvalget er dog meget betænkeligt ved, at EU-lovgivningen, der ud fra en samlet betragtning har som mål at beskytte ophavsrettigheder og lignende rettigheder, glemmer at tage højde for slutbrugernes og forbrugernes rettigheder. For selv om det anføres, at kreative, kunstneriske og erhvervs-mæssige aktioner i vidt omfang udgør liberale erhvervsaktiviteter og som

sådan bør lattes og beskyttes, så følges denne tilgang ikke på forbrugerniveau. Derfor bør man mindske de forskelle, der findes i medlemsstaternes nationale lovgivninger, og indføre administrative bøder i stedet for de strafferetlige foranstaltninger, som visse medlemsstater opererer med for overtrædelsen bestående i manglende betaling af royalties.

1.17 Udvalget tilslutter sig ændringen af artikel 3, stk. 1, hvis der indføres en beskyttelsesperiode på 85 år. Hvad angår anden og tredje sætning i artikel 3, stk. 2, foreslår det ligeledes en periode på 85 år. Det tilslutter sig ligeledes, at stk. 5, der berører direktivets tilbagevirkende kraft, indsættes i artikel 10.

1.18 Udvalget beder Kommissionen om at tage højde for disse bemærkninger og forslag, således at man forbedrer den eksisterende retspraksis og medlemsstaterne følger direktiverne og træffer de nødvendige lovgivningsmæssige foranstaltninger for at inkorporere dem i deres interne retsorden.

2. Indledning

2.1 Den nuværende ordning, der forudsætter en beskyttelsesperiode på 50 år, hidrører fra Europa-Parlamentets og Rådets direktiv 2006/116/EF om beskyttelsestiden for ophavsrettigheder generelt og for udøvende kunstners beslægtede rettigheder.

2.2 Som det fremgår af begrundelsen for forslaget, skader denne situation de kendte kunstnere, men især også dem, der har afstået deres enerettigheder til producenter af fonogrammer til gengæld for udbetaling af et fast beløb. Naturligvis vil de betalinger, der sker til dem som eneste og rimelige vederlag for radio- eller tv-spredning af deres fonogrammer, også ophøre.

3. Generelle bemærkninger

3.1 Formålet med udtalelsen er at ændre visse eksisterende artikler i direktiv 2006/116 om beskyttelsesperioden for fremførelser og fonogrammer samt at sætte spot på nogle ekstraforanstaltninger og at rejse nogle spørgsmål, som kan sikre en mere effektiv opfyldelse af udtalelsens formål ved at nedtone sociale modsætninger mellem producenter, kendte kunstnere og studiemusikere.

3.2 Beskyttelsen af de udøvende kunstners ophavsret og beslægtede rettigheder, især hvad angår fonogrammer, ligger EØSU stærkt på sinde. Udvalget foreslår derfor at opfylde disses krav i form af et minimumsbidrag til disse under forlængelsen af beskyttelsesperioden.

4. Særlige bemærkninger

4.1 Kommissionen ønsker først og fremmest at forlænge beskyttelsesperioden for udøvende kunstners ophavsret.

4.2 EØSU er overbevist om, at det er nødvendigt med en harmonisering mellem medlemsstaterne for at undgå problemer med den grænseoverskridende distribution af royalties fra forskellige medlemsstater.

4.3 Udvalget er ligeledes overbevist om, at en komposition med tekst skal betragtes som et enkeltværk, hvis beskyttelsesperiode ophører 70 år efter den sidste af ophavsmændenes død, eftersom størst mulig beskyttelse af kunstnernes ophavsret er at foretrække frem for en afkortning af beskyttelsesperioden, hvilket ville skabe mange problemer.

4.4 På denne baggrund foreslår EØSU, at beskyttelsesperioden for optagelser af fremførelser forlænges fra 50 til 85 år.

4.5 For at styrke beskyttelsesindsatsen for de anonyme udøvende kunstnere, der som regel afstår udnyttelsesrettighederne til deres fonogrammer for et rimeligt vederlag eller et fast beløb, må der indføres en lovgivning, som forpligter pladeproducenterne til at hensætte mindst 20 % af de supplerende indtægter fra salget af disse fonogrammer, som de kan beslutte at udnytte under den forlængede beskyttelsesperiode.

4.6 For at realisere disse mål mener EØSU, at der skal oprettes et agentur til fordel for de udøvende kunstnere, ikke mindst for de mindre kendte udøvende kunstnere.

4.7 Forvaltning og inddrivelse af vederlag bør ske via de kollektive rettighedshaverorganisationer, der bør administrere de såkaldte sekundære vederlagskrav. Man bør dog indføres nogle sikkerhedsventiler, hvad angår disse organers funktion og sammensætning.

4.8 Efter EØSU's opfattelse bør der principielt indgås en skriftlig aftale mellem de udøvende kunstnere og de kollektive rettighedshaverorganisationer, der repræsenterer dem, for at sikre, at forvaltningen og inddrivelsen af royalties sker på lovlig vis.

4.9 Disse organisationer skal drives uden lukrativt formål, og der skal være total gennemsigtighed i kvitteringerne for opkrævning og udbetaling af vederlagene. EØSU mener kun, at der skal være to slags organisationer (der oprettes i overensstemmelse med de enkelte medlemsstaters regler og love): én til at repræsentere de skabende kunstnere og én til at repræsentere udøvende kunstnere. Udvalget er overbevist om, at det kun vil skabe forvirring og helt sikkert vanskeliggøre kontrol og gennemsigtighedsbestrebelse, hvis der er flere slags (der repræsenterer flere forskellige grupper).

4.10 Udøvende kunstnere modtager dog også anden form for vederlag. Rettighedshaverorganisationerne er først og fremmest blevet oprettet med henblik på at administrere de såkaldte sekundære vederlagskrav. Der findes tre hovedtyper: 1) et »rimeligt vederlag« for udsendelse via radio og fjernsyn og offentlig fremførelse, 2) afgifter for privat kopiering og 3) et »rimeligt vederlag« for overdragelse af kunstnerens udlejningsrettigheder. Disse indtægter vil naturligvis øges, hvis beskyttelsesperioden forlænges fra 50 til 85 år.

4.11 Udvalget er dog bekymret for, at disse afgifter fra sekundære indtægtskilder skal blive en alt for stor byrde for de personer, der skal betale dem — et spørgsmål, der i øvrigt er fuldstændig uafhængigt af spørgsmålet om forlængelse af beskyttelsesperioden. Mere konkret må det på EU-plan afklares og omsættes i hver

medlemsstats lovgivning, hvad der menes med begrebet udsendelse til offentligheden via radio eller tv, som man absolut kan fortolke som den rimelige gengivelse eller genudsendelse via private kanaler af forudbetalte offentlige fremførelser.

4.12 Efter EØSU's opfattelse tilskynder betalingen af et rimeligt vederlag for transmission af allerede beskyttet fremførelse, specielt hvis denne udsendelse ikke sker med økonomisk fortjeneste for øje, til »musikpirateri«.

4.13 EØSU er desuden utryg ved den måde, som midlerne fra kunstnernes øvrige to indtægtskilder administreres på. Dette er det vigtigste spørgsmål for alle, der skal betale royalties. Uden forudgående indgåelse af en kontrakt mellem den person, der har ret til supplerende indtægter, og den person, der optræder på rettighedshaverens vegne i rettighedshaverorganisationen, hvordan sikrer man så, at de, der skal betale det ekstra beløb, rent faktisk gør det.

4.14 Også uklarheden med hensyn til, hvad der skal forstås ved et »rimeligt vederlag« for overdragelse af kunstnerens udlejningsrettigheder, bør elimineres. EØSU er overbevist om, at vederlaget skal opfattes som rimeligt af begge parter (dvs. både rettighedshavere og indbetalere). Endvidere skal et rimeligt vederlag fastsættes proportionelt ca. hvert femte år ved kollektive forhandlinger mellem de to parter.

4.15 Udvalget finder, at man med en sådan fremgangsmåde og gennem regulering af afgifterne for kopier til privat brug, især for folk i underholdningsbranchen, der anvender kopier til andre formål end strengt private, vil kunne sikre en stabil strøm af indtægter fra sekundære vederlagskilder i løbet af hele den forlængede beskyttelsesperiode, bekæmpe musikpirateri og øge det lovlige salg af fonogrammer over internettet.

4.16 Udvalget er desuden af den opfattelse, at det for at sikre, at rettighedshaverorganisationerne viderebetaler vederlagene til de udøvende kunstnere, er nødvendigt at oprette et agentur, der i tilfælde af økonomiske vanskeligheder, kan optræde som garantifond.

4.17 Efter udvalgets opfattelse er der for at opfylde formålet med denne udtalelse behov for nogle ledsageforanstaltninger. Det drejer sig konkret om indførelse af »use it or lose it«-klausuler i pladekontrakter, der indgås mellem udøvende kunstnere og producenter, og følge »tavlen visket ren«-princippet for kontrakter i den forlængede periode efter de første 50 år. Rettighederne til fonogrammet og rettighederne til optagelse af en fremførelse på et fonogram fortages, såfremt der forløber ét år efter forlængelsen af beskyttelsesperioden.

4.18 For EØSU har det høj prioritet at beskytte de udøvende kunstnere mod, at deres fremførelser bliver fanget i fonogrammer, som producenter i økonomiske vanskeligheder ikke udsender til publikum. Udvalget mener derfor, at der bør træffes yderligere foranstaltninger i form af administrative tiltag, bøder eller sanktioner, der kan forhindre, at producenterne smider de udøvende kunstners arbejde i papirkurven.

4.19 EØSU mener også, at der i betragtning af den store folke-musiktradition i medlemsstaterne bør indføres en særlig ordning for denne type og andre lignende sange, som har status af »forældreløse værker«, så de kan blive offentlig ejendom.

4.20 EØSU er enig i henvisningen i artikel 10 til lovgivningens tilbagevirkende kraft med hensyn til alle gældende kontrakter.

4.21 EØSU er enig i artikel 10, stk. 3 og 6.

4.22 EØSU er enig i retten til et supplerende årligt vederlag i den forlængede beskyttelsesperiode i de udøvende kunstners overdragelseskontrakter.

4.23 EØSU støtter, at 20 % af de indtægter, som producenterne indkasserer i løbet af det år, der går for ud for året, hvor det pågældende vederlag udbetales, er en tilfredsstillende procentsats for det supplerende vederlag.

4.24 EØSU kan ikke støtte forslaget om, at medlemsstaterne kan fastsætte regler for, hvordan rettighedshaverorganisationerne skal opkræve det årlige supplerende vederlag.

4.25 EØSU finder det absolut nødvendigt, at der indgås en skriftlig kontrakt mellem hver af de udøvende kunstnere og repræsentanter for rettighedshaverorganisationen. Denne kontrakt skal nødvendigvis gå forud for repræsentanternes indkasseret af royalties i rettighedshaverens navn. Organisationerne bør hvert år aflægge regnskab til et uafhængigt organ sammensat af repræsentanter for såvel udøvende kunstnere som producenter vedrørende forvaltningen af indtægterne fra de supplerende vederlag for den forlængede beskyttelsesperiode.

4.26 EØSU støtter overgangsbestemmelsen i artikel 10. Udvalget støtter ligeledes bestemmelsen om den udøvende kunstners udnyttelse af fonogrammet.

4.27 Eftersom EØSU anser det for nødvendigt med en fælles regulering for, hvilke producenter der kan undtages fra forpligtelsen til at afsætte 20 %, dvs. dem, hvis årlige indtægter ikke overstiger den nedre grænse på 2 mio. euro. Der skal selvfølgelig foretages en årlig kontrol af producenterne med henblik på at afgøre, hvilke producenter der falder ind under denne kategori.

4.28 Udvalget er nervøs for, at vedtagelsen af dette direktiv — især hvad angår forvaltningen og udbetalingen af de 20 % af de supplerende indtægter — uden forudgående vedtagelse af fælles lovbestemmelser vedrørende fordeling af midlerne, kontrol med fordelingen, afregning for udbetalingen, økonomiske vanskeligheder for organisationerne, rettighedshavernes død og rettighedshavernes afkald på vederlag, kontrakter mellem rettighedshavere og rettighedshaverorganisationer, kontrol med sidstnævnte og en lang række andre juridiske emner vil skabe mange problemer i forbindelse med gennemførelsen, uden at det fører til en løsning på problemerne med at udligne forskelle i behandlingen af henholdsvis kendte og ukendte udøvende kunstnere.

4.29 Løsningen på dette problem ligger ikke bare i at forlænge beskyttelsesperioden, men i intelligente »use it or loose it«-kontrakter. EØSU er overbevist om, at det er nødvendigt, at man, samtidig med at ændringen af direktivet vedtages, også vedtager lovbestemmelser, som kan medvirke til at forhindre, at fremførelser bindes i 50 år. Det er absolut nødvendigt med supplerende regulering, især hvad angår betaling af royalties til rettighedshavere, inden ændringen omsættes i national lovgivning i medlemsstaterne.

4.30 EØSU er overbevist om, at der er brug for at give en fyldestgørende definition af begrebet »offentliggørelse af et fonogram« for at undgå generaliseringer eller divergerende fortolkninger. Et andet spørgsmål, som trænger sig på, er, hvordan man skal forholde sig, hvis et fonogram præsenteres for publikum samtidig af forskellige udøvende kunstnere, navnlig studiemusikere, der ikke har afstået deres rettigheder (transmission gennem medierne, sangprøver til konkurrencer eller spredning via internettet).

Bruxelles, den 14. januar 2009

Formand
for Det Europæiske Økonomiske og Sociale Udvalg
Mario SEPI